

nad tím, komu podlehl; a nad tím, čemu podlehl svou vírou. Byl od své víry odehnán dřív, než o ní mohl z vlastní vůle sám rozhodnout. Jako kritický a ironický duch se tím cítí pohaněn. Trapné poblouzení i bezmoc by měly být vymazány, až bude sražen na kolena ten, kdo ochotně a efektně sehrál hlavní roli při Ludvíkově ponížení, a to ve jménu víry společně tehdy sdílené. Paměťhodný výjev se znovu promítne před Ludvíkův vnitřní zrak, když jeho pomsta spěje k dovršení. Zemánek pronáší obžalovací řeč, po níž následovalo Ludvíkovo vyloučení ze strany a ze studia. Nad žalobcovou hlavou je zavěšen idealizovaný Fučíkův portrét, Fučíka si žalobce přivolává za korunního svědka. Ludvíkovi se Fučík a Zemánek prolnují přes sebe. Zemánek byl vlastně úspěšným imitátorem toho idealizovaného Fučíka padesátých let. Úspěšným imitátorem byl Zemánek i tenkrát, když se ve vypůjčeném kroji předváděl po pražských ulicích pod záminkou slováckého folklóru, a znovu osvědčil své nadání snadné a půvabné přizpůsobivosti, když se neočekávaně přeměnil ve svobodomyšlného intelektuála. Ještě po patnácti letech je Ludvík přinucen srovnávat se s ním: „/... / byl stále stejně žoviální a spokojený, nezranitelný, oblažený přízní andělů i mladou dívkou, jejíž krása mi okamžitě navodila vzpomínku na trapnou nedokonalost těla, s nímž jsem trávil včerejší odpoledne.“ Zemánek je světlá připomínka Ludvíkovy tmy a vymáhá u samého Ludvíka jakýsi obdiv. Zemánek ho předčil, dokázal si podržet, co jemu unikalo, Ludvík se mstí nejen za svůj nezdar, ale i za ten nepřiznaný obdiv i za tu společnou víru. Také on byl hlasatelem líbivých perspektiv, které se zdály na dosah. Byl také imitátorem, ale neúspěšným. Jeho vzory se obrátily proti němu, nepřijaly ho. Proto se k imitovanému Fučíkovi obrací se stejnými výtkami jako k imitujícímu Zemánkovi. Náhoda, která přivede Ludvíkovi do cesty Zemánkovu ženu, dopřeje Kunderovi zosnovat Ludvíkovu pomstu po kunderovsku, milostnou travestii. Ludvík si předsevzal „zmocnit se zcela *určitého* cizího intimního světa“, dívat se „na toto tělo očima toho třetího“, „uloupit tedy tuto tajnou šifru!“ A takto lituje potom svého neúspěchu: „/... / tělo, jež jsem nikomu neuzmul, nikoho v něm nepřemohl a nezničil.“ Zde je příznána samozřejmá prostředecnost milostného objektu - Helena nemá pro Ludvíka jiné ceny než jako prostředek pomsty - ale také je příznán výhradní zájem na prostředníkovi Ludvíkova seberealizačního úsilí a moc prostředníka. Ludvík pojmenoval svou závislost. Vzpomínkou, polemikou, nenávistí, náklonností, návykem je Ludvík pořád poután k těm, kteří se s ním přou a kteří k němu lnou. Odrážejí se v něm a on si v nich prohlíží sebe zavřítelného a žádoucího. Celý smysl Ludvíkovy hry je v luštění vlastní bytosti: „kdo vlastně já sám jsem a co si myslím“; „nemohu se zbavit té potřeby ustavičně luštit svůj vlastní život“. V hloubi duše touží po jednotě, po vlastním přirozeném životě, po nedělitelném a nerozlučitelném bytí v podstatě.